

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Жигір В.І. Компоненти інформаційної культури вчителя. Фізико-математична освіта. 2019. Випуск 2(20). Ч. 2. С. 109-114.

Zhigir V. Teacher's information culture components. Physical and Mathematical Education. 2019. Issue 2(20). P. 2. P. 109-114.

DOI: 10.31110/2413-1571-2019-020-2-032
УДК 378.046.4

В.І. Жигір
Бердянський державний педагогічний університет, Україна
profpedagog@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1501-905X

КОМПОНЕНТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ

АНОТАЦІЯ

Формулювання проблеми. Перед системою освіти на сучасному етапі розбудови інформаційного суспільства постає завдання підготовки вчителя, який володіє інформаційною культурою та здатний підготувати нове покоління до повноцінної плідної життєдіяльності в цьому суспільстві. Тому важливим залишається завдання обґрунтування теоретичних основ інформаційної культури як складової загальної культури вчителя закладу середньої освіти та визначення її компонентів.

Матеріали і методи. Основою дослідження стали наукові розвідки вітчизняних і закордонних учених, які займаються проблемами з'ясування сутності понять «інформаційна культура», «інформаційна культура вчителя» та визначення структури інформаційної культури вчителя. Для досягнення мети були використані методи теоретичного дослідження: аналіз наукової літератури, синтез, формалізація наукових джерел, опис, зіставлення.

Результати. Аналіз наукової літератури дозволив визначити зміст понять «інформаційна культура» та «інформаційна культура особистості», які розглядаються з позицій культурологічного, інформаційного, технологічного й аксіологічного підходів; подано визначення поняття «інформаційна культура вчителя». З'ясовано, що в інформаційному суспільстві особливого значення набуває значущість інформаційної культури фахівця і, зокрема педагога. Визначено структуру інформаційної культури вчителя, яка включає особистісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та комунікативний компоненти.

Висновки. Інформаційна культура вчителя являє собою цілісну, багаторівневу, особистісну характеристику, що інтегрує в собі інформаційний світогляд, ціннісне ставлення до інформації й інформаційної діяльності, систему знань і умінь, які забезпечують самостійну діяльність з використання як традиційних, так і нових інформаційних технологій у професійній і міжособистісній взаємодії, орієнтованій на реалізацію психолого-педагогічних цілей освіти і максимального розвитку здібностей учнів до самореалізації в соціумі. Як показав аналіз літератури, інформаційна культура педагога – явище багатокомпонентне. Вона включає особистісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та комунікативний компоненти.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інформаційна культура, інформаційна культура особистості, інформаційна культура вчителя, компоненти інформаційної культури вчителя.

ВСТУП

Постановка проблеми. В сучасному глобалізованому світі інформація та інформаційні процеси стають важливою та необхідною складовою життєдіяльності кожної людини. Вони займають ключове місце в економіці, освіті та культурі. У зв'язку з цим важливим завданням сучасної системи освіти стає формування інформаційної культури особистості, що забезпечить їй повноцінне функціонування у відкритому інформаційному просторі.

До того ж, нарізла гостра необхідність зміни професійної підготовки майбутнього вчителя, який за змістом своєї діяльності має бути готовим не лише планувати та проектувати освітній процес, поєднувати різні підходи до його організації, використовувати інформаційні технології, але й повною мірою застосовувати існуючі інформаційні ресурси, організувати пошук інформації з багатьох джерел, структурувати її, систематизувати, узагальнювати і представляти у вигляді, зрозумілому учням. Тож, як влучно зазначає С. Ілляш, «інформатизація освіти вимагає відповідності професійної підготовки вчителів сучасному рівню інформатизації суспільства» (Ілляш, 2014).

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз психолого-педагогічних напрацювань дозволяє стверджувати, що науковцями накопичено значний теоретичний і практичний досвід, який може стати основою для вдосконалення процесу формування інформаційної культури майбутніх учителів: проаналізовано генезу інформаційної культури та виявлено її історичну і соціальну зумовленість (Н. Зінов'єва, А. Ракитов та ін.); визначено методологічні засади розуміння

сутності інформаційної культури (Л. Винарик, М. Вохрищева, М. Лапчик, Н. Морзе, Б. Семеновкер, Є. Семенюк та ін.); з'ясовано загальні тенденції

її розвитку (Н. Джинчарадзе, Л. Скворцов, О. Шиман, О. Щедрик та ін.) та підходи до формування (М. Близнюк, В. Биков, Н. Гендіна, О. Гладченко, Ю. Рамський, О. Співаковський, Л. Сущенко, А. Фінькова та ін.).

Мета статті – обґрунтувати теоретичні основи інформаційної культури як складової загальної культури вчителя закладу середньої освіти та визначити її компоненти.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основою дослідження стали наукові розвідки вітчизняних і закордонних учених, які займаються проблемами з'ясування сутності понять «інформаційна культура», «інформаційна культура вчителя». Для досягнення мети були використані методи теоретичного дослідження: аналіз наукової літератури, синтез, формалізація наукових джерел, опис, зіставлення.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційна культура вчителя являє собою цілісну, багаторівневу, особистісну характеристику, що інтегрує інформаційний світогляд, ціннісне ставлення до інформації, інформаційної діяльності, систему знань і умінь, які забезпечують самостійну діяльність з використання як традиційних, так і нових інформаційних технологій у професійній і міжособистісній взаємодії, орієнтованій на реалізацію психолого-педагогічних цілей освіти і максимального розвитку здібностей учнів до самореалізації в соціумі. Вона відображає особливості професійної діяльності педагога: формування інформаційної культури учня, забезпечення постійної потреби в інформації, розвиток навичок правильного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі.

Інформаційна культура педагога – явище багатокомпонентне. Вона включає особистісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та комунікативний компоненти.

ОБГОВОРЕННЯ

Сучасною наукою накопичено певний досвід розгляду феномена «інформаційна культура». Існує низка концептуальних підходів до осмислення сутності його трактування.

Так, з позицій інформаційного підходу інформаційну культуру трактують як: інформаційну компоненту людської культури в цілому, що характеризує рівень всіх інформаційних процесів та інформаційних відношень у суспільстві (Семенюк, 1994); «здатність суспільства ефективно використовувати інформаційні ресурси та засоби інформаційних комунікацій і застосовувати передові досягнення в галузі розвитку засобів інформатизації та інформаційних технологій» (Резанова, 2018); сукупність інформаційного світогляду та системи знань і умінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність з оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і нових інформаційних технологій (Гендіна, 2007); рівень знань, який дає можливість людині вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати участь у його формуванні та сприяти інформаційній взаємодії в суспільстві (Медведева, 1994) та ін.

Інформаційна культура з позицій культурологічного підходу розглядається як спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві – одна зі складових її загальної культури та важливий аспект культурної діяльності та культурного потенціалу, який накопичений людством (Негодаєв, 1997); сукупність принципів і реальних механізмів, що забезпечують позитивну взаємодію етнічних і національних культур, їх поєднання в загальному досвіді людства (Миронова, 2010); «одну зі складових загальної культури людини, сукупність інформаційного світогляду та системи знань і умінь, які забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність щодо оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і нових інформаційних технологій» (Ростовська, 2016) та ін.

Також на трактуванні поняття «інформаційна культура» позначився й аксіологічний підхід. Багато дослідників стали включати до цього поняття не тільки інформаційно-комунікаційні компетенції, а й світоглядні, аксіологічні та інші складові, які відображають різні сфери особистості. Так, з позицій аксіологічного підходу інформаційну культуру трактують як: «інтегроване особистісне утворення, що є чинником і показником професійної підготовки, являє собою систему знань, умінь і навичок щодо формулювання потреби в інформації, здійснення пошуку необхідної інформації з усієї сукупності інформаційних ресурсів, відбору, оцінювання, збереження, інтеграції, структуризації та створення нової інформації» (Гуревич, 2001); якісну характеристику життєдіяльності людини в галузі отримання, передачі, збереження та використання інформації, коли пріоритетними стають загальнолюдські духовні цінності (Хангельдієва, 1993); галузь культури, пов'язана із функціонуванням інформації в суспільстві та формуванням інформаційних якостей особистості (Вохрищева, 1997); гармонізація внутрішнього світу особистості під час засвоєння всього обсягу соціально-значущої інформації (Зінов'єва, 1996) та ін.

У технологічному розумінні інформаційна культура – це «оптимальні способи поведінки зі знаками, даними, інформацією та надання їх зацікавленому споживачу для вирішення теоретичних і практичних завдань, механізми вдосконалювання технічних засобів виробництва, збереження і передавання інформації (Галета, 2011); ступінь розвиненості інформаційної взаємодії та всіх інформаційних відносин у суспільстві, міра досконалості в оперуванні будь-якою необхідною інформацією (Колін, 2000); досягнутий рівень організації інформаційних процесів, ступінь задоволення потреб людей в інформаційному спілкуванні, рівень ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання та передавання інформаційних ресурсів (Суханов, 1998).

Отже, представники інформаційного підходу до трактування поняття «інформаційна культура» розуміють її як єдність знань, умінь, навичок і здібностей ефективної роботи з інформацією в різних її формах. З позицій культурологічного підходу інформаційну культуру особистості пов'язують зі становленням інформаційного суспільства та розглядають як елемент загальної культури людства. Прихильники аксіологічного підходу тлумачать інформаційну культуру як інтегроване особистісне утворення, що є чинником і показником загальної та професійної підготовки

особистості для діяльності в сучасному відкритому інформаційному суспільстві; технологічного – показником професійної культури особистості.

Спираючись на аналіз понять «інформаційна культура особистості», дослідники визначають сутність поняття «інформаційна культура педагога», як інтегративну якість особистості, що являє собою динамічну систему гуманістичних ідей, ціннісно-смыслових орієнтацій, власних позицій і властивостей особистості, що реалізуються в способах взаємодії, взаємовідносин, діяльності в інформаційному середовищі, в пізнанні та перетворенні (Данильчук, 2003); ступінь оволодіння професійно-педагогічною інформацією, як уміння та навички збору, зберігання, перетворення та передачі цієї інформації в процесі педагогічної діяльності (Ващенко, 2015); «інтегральний показник рівня досконалості вчителя в інформаційній сфері діяльності, який проявляється в специфіці педагогічної діяльності та системі професійних якостей» (Рамський, 2009); «інтегроване особистісне утворення, що містить у собі не тільки вміння працювати з комп'ютером, а й уміння орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, шукати, відбирати та критично аналізувати інформаційні ресурси, спілкуватися за допомогою сучасних засобів комунікації» (М. Коломієць & І. Лапшина & В. Білоус, 2006).

Така культура, як зазначає К. Шовш «є не просто ознакою особистості конкретного педагога, але також основою його самореалізації на рівні різних соціокультурних і цивілізаційних колективних суб'єктів (клас, школа, громада, соціум, країна, світ). Сучасний учитель не може і не має права відгородитися від глобальних тенденцій розвитку інформаційного світу, зосередившись винятково на роботі з власними учнями» (Шовш, 2015).

Таким чином, інформаційною культурою вчителя будемо вважати цілісну, багаторівневу, особистісну характеристику фахівця, що інтегрує в собі інформаційний світогляд, ціннісне ставлення до інформації, інформаційної діяльності, систему знань і умінь, які забезпечують самостійну діяльність з використання як традиційних, так і нових інформаційних технологій у професійній і міжособистісній взаємодії, орієнтованій на реалізацію психолого-педагогічних цілей освіти і максимального розвитку здібностей учнів до самореалізації в соціумі. Вона відображає особливості професійної діяльності педагога: формування інформаційної культури учня, забезпечення постійної потреби в інформації, розвиток навичок правильного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі.

До того ж, можемо з упевненістю стверджувати, що вчитель, який володіє високим рівнем інформаційної культури, набуває на ринку праці якісно нового рівня професійної майстерності та конкурентоздатності.

Інформаційна культура вимагає від сучасного вчителя нових знань і умінь, особливого стилю мислення, що забезпечують необхідну соціальну й професійну адаптацію до змін в інформаційному середовищі. Вона може виконувати наступні функції: світоглядна (формує уявлення про інформаційну картину світу; регулятивна (здійснює вплив на діяльність, включає до світогляду людини норми та правила у галузі інформаційних технологій); пізнавальна (розширює знання людини за рахунок придбання ним уже існуючої інформації); креативна (допомагає організувати дослідження, результатом якого є здобуття нових ідей, знань, умінь та цінностей); виховна (впливає на особистісну поведінку); комунікативна (сприяє діалогу між людьми, у тому числі й за допомогою комп'ютерних мереж); ціннісна (формує ідеал надбання знань) (Антонченко, 2004; Ларцов, 2002; Полищук, 1998); інтелектуальна (визначає культуру діяльності в інформаційному середовищі, активну інтелектуально спрямованість цієї діяльності); адаптаційна (дає можливість прилаштовуватися до існуючих в суспільстві умов, оцінок і форм поведінки (Берестовська, 2003; Зінов'єва, 1996; В. Степанов, 2010).

Н. Джингчарадзе вказує на те, що інформаційна культура особистості «вміщує в себе такі взаємопов'язані елементи як інформаційний потенціал, інформаційний світогляд, інформаційний менталітет, інформаційно-орієнтаційну діяльність, мікро- та макроінформодель, інфопотребу та ін.» (Джингчарадзе, 1997).

До структури інформаційної культури, на думку О. Хмельницького, входять знання, уміння та навички роботи з інформацією певної тематичної спрямованості (Хмельницький, 2000).

Ми повністю погоджуємося з А. Литвин, який зазначає, що «інформаційна культура є показником рівня досконалості людини в інформаційній сфері діяльності. Вона проявляється в процесі діяльності, комунікації, поведінці» (Литвин, 2019), тому в структурі інформаційної культури вчителя виділяємо наступні компоненти:

- особистісно-мотиваційний – «прагнення опанувати сучасними інформаційними технологіями, вивчати передовий досвід в галузі інформатизації освіти, націленість та наполегливість на досягнення високого рівня інформаційної культури» (Горячева, 2010); прагнення до інформаційного спілкування; реалізація індивідуальних особливостей особистості в інформаційній діяльності (Іваньшина, 2012);

- когнітивний – наявність знань про інформаційні процеси, інформаційні потоки в галузі освіти, сучасні засоби комунікації; «розуміння сутності інформації та інформаційних процесів, їх ролі в пізнанні оточуючої дійсності та творчої діяльності людини» (Антонченко, 2004); «володіння тезаурусом, що включає такі поняття, як інформаційні ресурси, інформаційне світогляд, інформаційний середовище, інформаційна поведінка та ін.» (Іваньшина, 2012);

- діяльнісний – «здатність аналізувати інформаційні ресурси та виявляти їх можливості у вирішенні завдань педагогічної діяльності, проявляти креативність, гнучкість, критичність, системність, мобільність і оперативність мислення в ситуаціях пошуку, перетворення і трансформації необхідної інформації» (Горячева, 2010); вміння збирати, аналізувати, обробляти, зберігати, відтворювати, інтегрувати та передавати інформацію, розв'язувати професійно-педагогічні завдання з використанням інформаційних і комп'ютерних технологій (програмні засоби, офісне та спеціалізоване програмне забезпечення (текстові та графічні редактори, програми підготовки презентацій, електронні таблиці тощо), електронні посібники та підручники, системи дистанційного навчання (системи комп'ютерного супроводу навчання), телеконференції (Степанов, 2010) та ін.); уміння та навички застосовувати можливості програмних засобів загального призначення для отримання, обробки, збереження та передавання інформації; уміння використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології; уміння застосовувати наявну інформацію для організації власної роботи; здібності представити інформацію в зрозумілій формі; уміння застосовувати наявну інформацію для передавання знань учням (Антонченко, 2009);

– комунікативний – характеризує культуру спілкування вчителя в інформаційному середовищі з іншими суб'єктами (колегами, учнями, однодумцями), з електронно-обчислювальними та електронно-інтелектуальними системами (Лазаренко, 2016).

При цьому, всі компоненти інформаційної культури вчителя взаємопов'язані, безпосередньо впливають один на одного і не можуть розвиватися окремо.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, в умовах інформаційного суспільства затребуваний новий тип культури особистості – інформаційна як частина загальної культури та готовність людини до освоєння повноцінного життя в інформаційному суспільстві.

Інформаційна культура вчителя являє собою цілісну, багаторівневу, особистісну характеристику, що інтегрує в собі інформаційний світогляд, ціннісне ставлення до інформації, інформаційної діяльності, систему знань і умінь, які забезпечують самостійну діяльність з використання як традиційних, так і нових інформаційних технологій у професійній і міжособистісній взаємодії, орієнтованій на реалізацію психолого-педагогічних цілей освіти і максимального розвитку здібностей учнів до самореалізації в соціумі.

Як показав аналіз літератури, інформаційна культура педагога – явище багатокomпонентне. Вона включає особистісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та комунікативний компоненти.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в підготовці вчителя до використання ІКТ у різних аспектах освітньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Антонченко М.О. Інформаційна культура як складова загальнолюдської культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання*. Вип. 1(8). До 170-річного ювілею / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М.П. Драгоманова ; Редкол. В.П. Андрущенко, Відп. ред. М.І. Жалдак, Ю.С. Рамський. Київ: НПУ, 2004. С. 161–166.
2. Антонченко М.О. Формування інформаційної культури студентів в умовах становлення інформаційного суспільства. *Педагогічні науки: Збірник наукових праць*. ч.2. Суми: СДПУ, 2009. С. 168–173.
3. Берестовская Д.С. Глобализация и культура. *Культура народов Причерноморья*, 2003. № 46. С. 100–102.
4. Ващенко В.В. Информационная культура педагога-тьютора в условиях дистанционного обучения. *Вестник КазНПУ*, 2015. Алматы. URL: <https://articlekz.com/article/19614> (дата звернення 10.05.2020).
5. Вохрышева М.Г. Формирование науки об информационной культуре. *Проблемы информационной культуры: сб. ст. / науч. ред.: Ю.С. Зубов, В.А. Фокеев*. Москва: Магнитогорск, 1997. Вып. 6. Методология и организация информационно-культурологических исследований. С. 57.
6. Галета Я. Інформаційна культура в професійній підготовці майбутнього педагога. *Рідна школа*. 2011. № 11. С. 24–27.
7. Гендина Н.И. Информационная грамотность и информационная культура личности: международный и российский подходы к решению проблемы. *Открытое образование*. 2007. № 5(64). С. 58–69.
8. Горячева Е.А. Формирование информационной культуры педагога. *Информационные технологии в образовании: материалы конференции, ИТО-Ростов*. 2010. URL: <http://ito.edu.ru/2010/Rostov/II/1/II-1-10.html> (дата звернення 20.06.2020).
9. Гуревич Р.С., Коломієць А.М., Коломієць Д.І. Формування інформаційної культури педагога в контексті неперервної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика: зб.наук.пр.* Київ, 2001. Ч.1. С.276–281.
10. Данильчук Е.В. Методическая система формирования информационной культуры будущего педагога: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02. Москва, 2003. 40 с.
11. Джингчарадзе Н.Г. Інформаційна культура особи: формування та тенденції розвитку (соціально-філософський аналіз): дис. ...д-ра філос.наук: 09.00.03 / Наталія Гаврилівна Джингчарадзе. Київ: Київський ун-т ім. Т. Шевченка, 1997. 452 с.
12. Зиновьева Н.Б. *Информационная культура личности: Введение в курс: учеб. пособие для вузов культуры и искусства*. Краснодар: Краснодар. гос. акад. культуры, 1996. 136 с.
13. Іваньшина Н.М. Сутність та поняття інформаційної культури особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 2012. № 2 (49). С. 57–65.
14. Ілляш С.Д. Інформаційна культура як важлива складова професійної культури майбутнього вчителя початкових класів. *Наука і освіта*, 2014. № 3. С. 68–72.
15. Колин К.К. *Фундаментальные основы информатики: социальная информатика: учебное пособие для вузов*. Москва: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2000. 350 с.
16. Коломієць А.М., Лапшина І.М., Білоус В.С. *Основи інформаційної культури майбутнього вчителя*. Навчально-методичний посібник. Вінниця: ВДПУ, 2006. 88 с.
17. Лазаренко Н.І. Структурні компоненти інформаційної культури викладача педагогічного вищого навчального закладу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 2016. Вип. 47. С. 18–22.
18. Ларцов В.С. *Социокультурный генезис личности*. Киев: Принт-экспресс, 2002. 360 с.
19. Литвин А. Інформаційна культура педагога професійного навчання. URL: http://lib.iitta.gov.ua/4936/1/St_Litvin_Pidgotovka_pedag_do_IKT.pdf. (дата звернення 10.05.2020).
20. Медведева Е.А. Основы информационной культуры. *Социологические исследования*. 1994. №11. С. 59–67.
21. Миронова В.В. Інформаційна культура як основа загальної культури людини. Сайт кафедри культурології і інформаційної діяльності. 2010. URL: https://mdgu-kid.at.ua/publ/informacijna_kultura_jak_osnova_zagalnoji_kulturi_ljudini/1-1-0-68 (дата звернення 20.05.2020).
22. Негодаев И.А. *Философия техники: учеб. пос.* Ростов-на-Дону: ДГТУ, 1997. 319 с.
23. Полищук В.В. *Культурология*. Москва: Гардарики, 1998. 446 с.

24. Рамський Ю.С. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя математики – одна з найважливіших цілей його професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: збірник наукових праць / Редрада*. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. № 7 (14). С. 35–40.
25. Резанова Н. Інформаційна культура як детермінанта інформаційного суспільства. *Формування освітнього простору в умовах інформаційного суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26–27 квітня 2018 р. Україна, м. Запоріжжя*. С. 195–198.
26. Ростовська В.І. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Innovative solutions in modern science*. 2016. № 4 (4). URL: <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/viewFile/882/1024> (дата звернення 20.05.2020).
27. Семенюк Э.Л. Информационная культура общества и прогресс информатики. *НТИ*. Сер.1. 1994. №7. С. 1–8.
28. Степанов В.Ю. Інформаційно- комунікаційні технології в сучасній освіті. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2010. Вип.30. С. 173–179.
29. Суханов А.П. *Информация и прогресс*. Новосибирск: Наука, 1988. 193 с.
30. Хангельдиева И.Г. О понятии «информационная культура». *Информационная культура личности: прошлое, настоящее, будущее: материалы междунар. науч. конф., Краснодар–Новороссийск, 23–25 сент. 1993 г. Краснодар: Изд-во Краснодар. гос. акад. культуры, 1993. С. 2–8.*
31. Хмельницький О.О. Інформаційна культура сучасного фахівця. *Творча особистість у системі неперервної професійної освіти: матеріали Міжнар. наук. конф. Харків: ХДПУ, 2000. С. 390–393.*
32. Шовш К.С. Інформаційна культура педагога: проблеми, визначення та формування. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*, 2015. № 1–4. С. 47–56.

References

1. Antonchenko, M.O. (2004) Informatsiina kultura yak skladova zahalnoliudskoi kultury [Information culture as a component of universal culture]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Serii 2: Kompiuterno-orientovni systemy navchannia – Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 2: Computer-based learning systems*, 1(8), 161–166 [in Ukraine].
2. Antonchenko, M.O. (2009) Formuvannia informatsiinoi kultury studentiv v umovakh stanovlennia informatsiinoho suspilstva [Formation of information culture of students in the conditions of formation of information society]. *Zbirnyk naukovykh prats Sumskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu – Collection of scientific works of Sumy National Pedagogical University*, 2, 168–173 [in Ukraine].
3. Berestovskaya, D.S. (2003) Globalizaciya i kultura [Globalization and culture]. *Kultura narodov Prichernomorya – Culture of the peoples of the Black Sea region*, 46, 100–102 [in Russian].
4. Vashenko, V.V. (2015) Informacionnaya kultura pedagoga-tyutora v usloviyah distancionnogo obucheniya [Information culture of a tutor in the conditions of distance learning]. *Vestnik Kazhskogo nacionalnogo universiteta – Bulletin of the Kazakh National University*. Retrieved from <https://articlekz.com/article/19614> [in Russian].
5. Vohrysheva, M.G. (1997) Formirovanie nauki ob informacionnoj kulture [Formation of the science of information culture]. *Problemy informacionnoj kultury – Problems of information culture*, 6, 57 [in Russian].
6. Haleta, Ya. (2011) Informatsiina kultura v profesiinii pidhotovtsi maibutnoho pedahoha [Information culture in the professional training of future teachers]. *Ridna shkola – Native school*, 11, 24–27 [in Ukraine].
7. Gendina, N.I. (2007) Informacionnaya gramotnost i informacionnaya kultura lichnosti: mezhdunarodnyj i rossijskij podhody k resheniyu problemy [Information literacy and information culture of the individual: international and Russian approaches to solving the problem]. *Otkrytoe obrazovanie – Open education*, 5(64), 58–69 [in Russian].
8. Goryacheva, E.A. (2010) Formirovanie informacionnoj kultury pedagoga [Formation of information culture of the teacher]. *Informacionnye tehnologii v obrazovanii – Information technologies in education: conference materials, ITO-Rostov*. Retrieved from <http://ito.edu.ru/2010/Rostov/II/1/II-1-10.html> [in Russian].
9. Hurevych, R.S. & Kolomiets, A.M. & Kolomiets, D.I. (2001) Formuvannia informatsiinoi kultury pedahoha v konteksti neperervnoi osvity [Formation of information culture of a teacher in the context of continuing education]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka – Continuing professional education: theory and practice*, 1, 276–281. [in Ukraine]
10. Danilchuk, E.V. (2003) Metodicheskaya sistema formirovaniya informacionnoj kultury budushego pedagoga [Methodical system of formation of information culture of the future teacher]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Moscow [in Russian].
11. Dzhyhcharadze, N.H. (1997) Informatsiina kultura osoby: formuvannia ta tendentsii rozvytku (sotsialno-filosofskyi analiz) [Information culture of a person: formation and development trends (socio-philosophical analysis)]. *Doctor's thesis*. Kyiv: Kyiv University named after T. Shevchenko [in Ukraine].
12. Zinoveva, N.B. (1996) Informacionnaya kultura lichnosti: Vvedenie v kurs [Personality information culture: Introduction to the course]. Krasnodar: Krasnodar. state acad. culture [in Russian].
13. Ivanshyna, N.M. (2012) Sutnist ta poniattia informatsiinoi kultury osobystosti [The essence and concept of information culture of the individual]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka – Spirituality of personality: methodology, theory and practice*, 2 (49), 57–65 [in Ukraine].
14. Illiash, S.D. (2014) Informatsiina kultura yak vazhlyva skladova profesiinoi kultury maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv [Information culture as an important component of the professional culture of the future primary school teacher]. *Nauka i osvita – Science and education*, 3, 68–72 [in Ukraine].
15. Kolin, K.K. (2000) Fundamentalnye osnovy informatiki: socialnaya informatika [Fundamentals of computer science: social computer science]. Moscow: Academic project; Ekaterinburg: Business book [in Russian].
16. Kolomiets, A.M. & Lapshyna, I.M. & Bilous, V.S. (2006) Osnovy informatsiinoi kultury maibutnoho vchytelia [Fundamentals of information culture of the future teacher]. Vinnytsia: VSPU [in Ukraine].
17. Lazarenko, N.I. (2016) Strukturni komponenty informatsiinoi kultury vykladacha pedahohichnoho vyshchoho navchalnoho

- zakladu [Structural components of information culture of a teacher of a pedagogical higher educational institution]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: Pedahohika i psykholohiia – Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky. Series: Pedagogy and psychology*, 47, 18–22 [in Ukraine].
18. Larcov, V.S. (2002) Sociokulturnyjenezis lichnosti [Sociocultural genesis of personality]. Kiev: Print Express [in Russian].
  19. Litvin, A. (2019) Informacijna kultura pedagoga profesijnogo navchannya [Sociocultural genesis of personality. Kiev: Print-Express Information culture of a teacher of vocational training]. Retrieved from http://lib.iitta.gov.ua/4936/1/St_Litvin_Pidgotovka_pedag_do_IKT.pdf [in Russian].
  20. Medvedeva, E.A. (1994) Osnovy informacionnoj kultury [Fundamentals of information culture]. *Sociologicheskie issledovaniya – Sociological research*, 11, 59–67 [in Russian].
  21. Myronova, V.V. (2010) Informatsiina kultura yak osnova zahalnoi kultury liudyny [Information culture as the basis of general human culture. Website of the Department of Cultural Studies and Information Activities]. Retrieved from https://mdgu-kid.at.ua/publ/informacijna_kultura_jak_osnova_zagalnoi_kulturi_liudini/1-1-0-68 [in Ukraine].
  22. Negodaev, I.A. (1997) Filofiya tehniki [Philosophy of technology]. Rostov-on-Don: DSTU [in Russian].
  23. Polishuk, V.V. (1998) Kulturologiya [Culturology]. Moscow: Gardariki [in Russian].
  24. Ramskyi, Yu.S. (2009) Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnoho vchytelia matematyky – odna z naivazhlyvishykh tsilei yoho profesiinoi pidhotovky [The formation of information culture of the future teacher of mathematics is one of the most important goals of his professional training]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya 2: Kompiuterno-orientovni systemy navchannya – Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 2: Computer-based learning systems*, 7 (14), 35–40 [in Ukraine].
  25. Riezanova, N. (2018) Informatsiina kultura yak determinanta informatsiinoho suspilstva [Information culture as a determinant of the information society]. *Formuvannia osvithnoho prostoru v umovakh informatsiinoho suspilstva – Formation of educational space in the information society: materials of the international scientific-practical Internet conference*, (pp 195–198). Zaporizhzhia [in Ukraine].
  26. Rostovska, V.I. (2016) Formuvannia informatsiinoi kultury kerivnyka zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu [Formation of information culture of the head of the general educational institution]. *Innovative solutions in modern science – Innovative solutions in modern science*, 4 (4). Retrieved from <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/viewFile/882/1024> [in Ukraine].
  27. Semenyuk, E.L. (1994) Informacionnaya kultura obshestva i progress informatiki [Information culture of society and progress of informatics]. *HTI – NTI*, 1(7), 1–8 [in Russian].
  28. Stepanov, V.Iu. (2010) Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v suchasni osviti [Information and communication technologies in modern education]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury – Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*, 30, 173–179 [in Ukraine].
  29. Suhanov, A.P. (1988) Informatsiya i progress [Information and progress]. Novosibirsk: Science [in Russian].
  30. Hangeldiva, I.G. (1993) O ponyatii «informacionnaya kultura» [About the concept of «information culture»]. *Informacionnaya kultura lichnosti: proshloe, nastoyashee, budushee – Information culture of personality: past, present, future: international materials. scientific conf.* Krasnodar: Krasnodar Publishing House. state acad. culture, (pp 2–8) [in Russian].
  31. Khmelnytskyi, O.O. (2000) Informatsiina kultura suchasnoho fakhivtsia [Information culture of a modern specialist]. *Tvorcha osobystist u systemi neperervnoi profesiinoi osvity – Creative personality in the system of continuing professional education: international materials. scientific conf.* Kharkiv: KhDPU, (pp 390–393) [in Ukraine].
  32. Shovsh, K.S. (2015) Informatsiina kultura pedahoha: problemy, vyznachennia ta formuvannia [Teacher information culture: problems, definition and formation]. *Sotsialna robota v Ukraini: teoriia i praktyka – Social work in Ukraine: theory and practice*, 1–4, 47–56 [in Ukraine].

TEACHER'S INFORMATION CULTURE COMPONENTS

V.I. Zhigir

Berdiansk State Pedagogical University, Ukraine

Abstract.

Formulation of the problem. The education system at the present stage of development of the information society faces the task of training a teacher who has an information culture and is able to prepare the younger generation for a full and productive life in this society. Therefore, the task of substantiating the theoretical foundations of information culture as a component of the general culture of a secondary school teacher and determining its components remains important.

Materials and methods. The study was based on scientific research of domestic and foreign scientists, who deal with the problems of clarifying the essence of the concepts of “information culture”, “teacher’s information culture”. To achieve this goal, the methods of theoretical research were used: analysis of scientific literature, synthesis, formalization of scientific sources, description, comparison.

Results. The analysis of the scientific literature allowed to determine the meaning of the concepts “information culture” and “information culture of an individual”, which are considered from the standpoint of culturological, informational, technological, axiological approaches; the definition of the concept of “teacher’s information culture” is given. It was found out that in the information society the importance of the information culture of a specialist and in particular a teacher acquires special significance. The structure of the teacher’s information culture is determined, which includes personal-motivational, cognitive, activity and communicative components.

Conclusions. Teacher’s information culture is a holistic, multilevel, personal characteristics that integrate information worldview, value attitude to the information, information activities, a system of knowledge and skills that provide independent use of both traditional and new information technologies in professional and interpersonal interaction focused on the implementation of psychological and pedagogical goals of education and the maximum development of students’ abilities for self-realization in society. As the analysis of the literature showed, the information culture of the teacher is a multicomponent phenomenon. It includes personality-motivational, cognitive, activity and communicative components.

Keywords: information culture, information culture of personality, information culture of teacher, components of teacher’s information culture.